

zaaknummer 2013 W1018

Datum advies 21 januari 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. G.M.J. van Oijen, advocaat te 's-Hertogenbosch

tegen:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
thans emeritus pastoor, voorheen onder meer werkzaam geweest als
pastoor in [plaats].
Advocaat: mr. A.H.J.G. van Voorthuizen, advocaat te Ede

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 28 juni 2013. Op 29 oktober 2013 is bij de griffie, namens aangeklaagde, een verweerschrift op het klaagschrift ingekomen van mr. A.H.J.G. van Voorthuizen, advocaat te Ede. Voorts is op 27 november 2013 bij de griffie een aanvullende inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], hulpbisschop van Utrecht, vicaris-generaal en officiaal. Op 4 december 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden. Klager is verschenen met zijn echtgenote mevrouw [naam]. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. G.M.J. van Oijen, advocaat te 's-Hertogenbosch. Aangeklaagde is eveneens verschenen. Hij heeft zijn standpunt toegelicht en werd bijgestaan door zijn advocaat mr. A.H.J.G. van Voorthuizen, advocaat te Ede.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager is op [datum] geboren in [plaats] en is daar ook opgegroeid. Klager komt uit een gezin met vier kinderen (drie broers waarvan er een is overleden). Klagers vader was in die tijd bevriend met [naam], die hij vanuit de oorlog kende. [Naam] was getrouwd met de zus van aangeklaagde, [naam]. Dit echtpaar was woonachtig te [plaats].

Al tijdens klagers lagere schooltijd gingen klager en diens familie geregeld op bezoek bij het gezin [naam] en vice versa.

Tijdens een van deze bezoeken, in 1964, is klager samen met [naam] en [naam], op bezoek geweest bij aangeklaagde.

Aangeklaagde was op dat moment werkzaam als pastoor in [plaats]. Hij woonde in de pastorie gelegen naast de parochie in [plaats].

Klager stotterde in die tijd en aangeklaagde hoorde dit. Aan klagers ouders had aangeklaagde te kennen gegeven dat hij klager binnen een week wel van zijn stotterprobleem zou kunnen afhelpen. Daartoe zou klager voor een weekje bij aangeklaagde moeten komen logeren. Omdat klager het alleen misschien te eng zou vinden, mocht zowel zijn oudste broer [naam] als ook een zoon van het echtpaar [achternaam], [naam], meekomen.

Klager en diens ouders waren enthousiast geworden over het aanbod van aangeklaagde en stemden daarmee dan ook in.

Tijdens zijn verblijf bij aangeklaagde werd klager op een gegeven moment door aangeklaagde apart genomen. Klager moest met aangeklaagde meekomen naar een van de slaapkamers van de pastorie om aldaar van start te gaan met de behandeling van zijn stotterprobleem. Na binnenkomst in de slaapkamer werd door aangeklaagde eerst de deur op slot gedraaid. Klager voelde zich hierdoor alles behalve op zijn gemak. Na een zogenaamd testje met inktvlekken, vroeg aangeklaagde aan klager of hij zich uit wilde kleden. Zijn onderbroek mocht klager aanhouden. Klager gehoorzaamde en moest vervolgens op het zich in de slaapkamer bevindende eenpersoonsbed gaan liggen. Aangeklaagde kwam vervolgens achter klager liggen en sloeg zijn arm om klager heen. Vervolgens begon aangeklaagde klager te strelen over zijn arm en bovenlijf. Klager weet zich te herinneren dat aangeklaagde daarbij vragen stelde over enge dingen waarover klager zou kunnen dromen. Eén ding staat klager nog helder voor de geest: aangeklaagde vroeg of hij wel eens had gedroomd dat hij helemaal naakt stond vastgebonden aan een paal. Deze gebeurtenissen hebben een half uur tot een uur geduurd en hebben zich nadien nog minstens twee keer herhaald.

Tijdens zijn verblijf bij aangeklaagde moest klager (samen met [naam] en [naam]) diverse door aangeklaagde verzonnen ‘spelletjes’ doen. De winnaar van een spel kon telkens een geldbedrag(je) winnen. Klager verklaart dat de meeste spelletjes ’s avonds en/of ’s nachts werden gespeeld. Bij een van deze avondspellen – waarbij moest worden gezocht naar een schat – moesten klager, zijn broer en [naam] zich van aangeklaagde ontdoen van hun kleding. Slechts hun onderbroek mochten zij aanhouden. Hoewel klager het vreemd vond dat hij zich uit moest kleden, gehoorzaamde hij. Op het moment dat klager zich uitkleedde, zat aangeklaagde toe te kijken.

Daarnaast kwam het tijdens deze logeerweek meer dan eens voor dat klager midden in de nacht door aangeklaagde uit zijn bed werd gehaald om klager naar het toilet te laten gaan. Dat vond klager zeer opmerkelijk aangezien hij al lang zindelijk was en hij bovendien niet ’s nachts naar het toilet hoefde. Op het moment dat klager dan gedwongen mee moest komen naar het toilet zei hij ook telkens dat hij niet hoefde te plassen en hield hij zijn pyjamabroek en onderbroek aan. Daarop trok aangeklaagde klager pyjamabroek en onderbroek naar beneden. Terwijl klager dan (vaak nog slaapdronken) aan het plassen was, stond aangeklaagde achter klager toe te kijken (naar klagers geslachtsdeel) en aangeklaagde denkt dat aangeklaagde klagers geslachtsdeel toen ook vastpakte om goed te kunnen richten, omdat hij zelf nog slaapdronken was. Dit laatste weet hij echter niet zeker.

Alle drie hierboven beschreven handelingen heeft klager ervaren als seksueel misbruik en klager stelt zich op het standpunt dat hiervan ook sprake was. Hij heeft daarbij in het bijzonder aangegeven dat het opsluiten in het kamertje en de handelingen daar als eerste plaatsvonden en dat de handelingen die daarna hebben plaatsgevonden in dat licht moeten worden gezien.

2.2. De gebeurtenissen hebben een grote impact gehad op klagers leven.

Klager schrijft het niet kunnen afmaken van zijn middelbare school toe aan het seksueel misbruik. Direct na het seksueel misbruik nam klagers stotteren alleen maar toe. Klager was bang om nog te praten met anderen. Deze angst leidde ertoe dat klager zich niet goed meer kon concentreren waardoor hij zich genoodzaakt voelde om te stoppen met zijn opleiding. Nadien heeft klager gewerkt op plaatsen waarin hij niet of nauwelijks contact hoefde te leggen met andere mensen (of waarbij klager zich niet hoefde te schamen voor zijn probleem). Dit om zijn stotterprobleem te verdoezelen. Klager verklaart dat hij mede door het missen van diploma's het financieel niet gemakkelijk heeft.

Klager geeft daarnaast aan grote moeite te hebben met de omgang met dominante personen. Hij krijgt dan moeite met ademhalen, gaat hakkelen en wordt bang en onzeker over zijn eigen zijn en kunnen.

Voorts stelt klager dat hij zeer geremd is in zijn omgang met jongere kinderen. Klager zal nooit uit zichzelf de kleinzoon van zijn stiefdochter aanraken of oppakken. Als de kleinzoon wordt opgehaald door zijn moeder, wilde hij hem geen kusje geven, slechts als de kleinzoon toenadering zocht.

Ook ziet klager zijn alcoholgebruik als een gevolg van het seksueel misbruik. Alcohol hielp hem om over zijn angsten heen te komen, maar heeft niet bijgedragen aan een goede gezondheid.

Verder is klager tot op de dag van vandaag slechts in staat te plassen achter een gesloten toiletdeur, als gevolg van het gedwongen plassen bij aangeklaagde.

Ten slotte geeft klager aan dat hij sterke argwaan heeft ten aanzien van alles wat met de R.K.-Kerk te maken heeft.

2.3. Klager wil met het indienen van deze klacht bereiken dat de verantwoordelijken binnen de Kerk namens aangeklaagde beseffen en inzien dat onnoemelijke schade, materieel, maar met name ook immaterieel is aangericht bij klager. Klager vindt dat daden als waarvan hij het slachtoffer is geworden, niet ongestraft mogen blijven.

Klager hoopt dat hij met het doorlopen van de onderhavige klachtprocedure voorgoed de traumatische gebeurtenissen uit zijn jeugd en de gevolgen hiervan, achter zich kan laten.

Daarnaast wenst hij dat met de in deze klachtprocedure verkregen informatie het probleem seksueel misbruik (verder) wordt ingedamd en nieuwe slachtoffers in de toekomst worden voorkomen.

Klager geeft aan dat hij in eerste instantie niet uit is op schadevergoeding. Indien zijn klacht evenwel gegrond zal worden verklaard wenst klager toch gebruik te maken van de schadecompensatieregeling.

3. Het verweer/ De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde ontkent nadrukkelijk de omschreven seksuele handelingen te hebben gepleegd. Hij stelt zich ten aanzien van klager nooit schuldig te hebben gemaakt aan seksueel misbruik, in welke zin dan ook.

Aangeklaagde zegt zich wel te herinneren dat klager met zijn broer en [naam] te logeren waren en dat ze een schat moesten zoeken, maar dit speelde zich volgens aangeklaagde meestal binnen af. Het kan geweest zijn dat het zich soms buiten afspeelde en dat de kinderen daarbij soms in hun onderbroeken liepen, maar dit was niet de gewoonte.

Ten aanzien van het helpen bij het plassen, stelt aangeklaagde dat hij wel eens kinderen 's nachts heeft geholpen met plassen en dat hij dit veelal deed op verzoek van hun ouders, maar dat hij zich niet herinnert of dit ook bij klager het geval was.

Aangeklaagde ontkent dat hij ooit iemand van zijn stotterprobleem af heeft willen helpen en hij ontkent voorts dat hij klager apart heeft genomen in een kamer, dat hij daarbij de deur op slot deed en dat aangeklaagde zich daarbij moest uitkleden. Hij stelt dat hij wel eens

psychologische testen afnam in een aparte kamer, maar zegt daarbij dat hij dan nooit de deur op slot deed en dat de kinderen bij wie hij die tests afnam altijd de kleren aanhielden.

Ten aanzien van de hem verweten handelingen is aangeklaagde voorts van mening dat deze handelingen niet als seksueel misbruik zijn aan te merken, althans is zijn opzet nooit op seksueel misbruik gericht geweest.

Daarnaast heeft aangeklaagde aangevoerd dat niet zondermeer mag worden aangenomen dat de problemen die [klager] in zijn leven stelt te hebben ondervonden, het gevolg zijn van misbruik. Het is immers een feit van algemene bekendheid dat mensen vaker bij het zoeken naar oorzaken voor problemen, ten onrechte hebben verondersteld in hun jeugd te zijn misbruikt, al dan niet op instigatie van hun hulpverlener of therapeut. Bovendien kan het zijn dat het seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, maar door iemand anders. Verder kan het zo zijn dat bedoelde problematiek het gevolg is van problemen van voor- of nadien, bijvoorbeeld van een eerder of nadien opgelopen trauma.

Hij voert voorts aan dat zijn raadsman hier tijdens de zitting vragen over heeft willen stellen aan klager, maar dat deze vragen hem door de voorzitter werden belet.

Ten slotte heeft aangeklaagde brieven overgelegd van personen die goede herinneringen hebben aan de tijd dat aangeklaagde pastoor was en die aangeven dat zij zich niet kunnen voorstellen dat aangeklaagde iets dergelijks zou hebben gedaan.

De Bisschop heeft in zijn reactie verwezen naar de inmiddels zeer grote hoeveelheid informatie a charge en a décharge, die de Klachtencommissie ter beschikking staat in verband met drie eerder tegen [aangeklaagde] ingediende en door de Aartsbisschop van Utrecht gegrond verklaarde klachten wegens seksueel misbruik van minderjarigen.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Allereerst dient beoordeeld te worden of de handelingen die klager aangeklaagde verwijt zijn te kwalificeren als seksueel misbruik. De Klachtencommissie onderscheidt uit het klaagschrift drie verschillende situaties.

Klager heeft gesteld dat hij:

1. 's nachts in zijn onderbroek buiten spelletjes moest doen;
2. 's nachts uit bed werd gehaald om te plassen, dat aangeklaagde hem daarbij staande/tegen zich aan hield en misschien ook klagers penis daarbij vasthield, dit alles terwijl klager geen bedplasser was en zei dat hij niet naar het toilet hoefde;
3. bij aangeklaagde moest komen voor zijn 'stotterbehandeling', waarbij hij naar een kamer moest komen, waar de deur op slot gedaan werd, dat hij zich daar moest uitkleden, op een eenpersoonsbed moest gaan liggen en dat aangeklaagde vervolgens achter klager ging liggen, een arm over hem heen legde en hem ging strelen over zijn

(ontblote) arm en bovenlijf en dat hem als vraag werd gesteld of hij wel eens had gedroomd dat hij helemaal naakt stond vastgebonden aan een paal.

De Klachtencommissie overweegt ten aanzien van het onder 2 gestelde dat nu klager zich (slechts) 'denkt' te herinneren, dat aangeklaagde zijn penis vasthield bij het plassen, maar dit niet meer zeker weet, de klachtencommissie dit vasthouden niet meeneemt in haar beoordeling.

Of sprake is van seksuele handelingen of toenaderingen, dient te worden gezien aan de hand van de sociaal-ethische norm en aan de hand van hoe een objectieve buitenstaander (destijds) tegen dergelijke handelingen aankeek/aankijkt. De Klachtencommissie overweegt daarbij in het bijzonder dat bepaalde handelingen mogelijk als onbetamelijk, althans ongewoon kunnen worden aangemerkt, maar dat deze handelingen daarmee nog niet als seksueel misbruik dienen te worden beschouwd.

Of een handeling kan worden gekwalificeerd als seksueel en daarmee strijdig met de sociaal-ethische norm hangt onder meer af van de omstandigheden van het geval, zoals de context en de verhoudingen tussen betrokkenen. Ook de wijze waarop het lichaamsdeel door iemand wordt aanraakt, is daarin relevant. Het enkele feit dat degene die de handeling heeft ondergaan dat als ongewenst of als seksueel (misbruik) heeft ervaren, is onvoldoende.

De Klachtencommissie is met betrekking tot de onder 1 en 2 genoemde handelingen van oordeel dat, gelet op het bovenstaande, geen sprake is van seksueel misbruik. Hoewel beide handelingen onder 1 en 2 mogelijk als 'vreemd' of 'ongepast' en 'grensoverschrijdend' kunnen worden beschouwd, is naar het oordeel van de Klachtencommissie geen sprake van strijd met de sociaal-ethische norm. Dit eens te meer nu uit de verklaring van [naam] blijkt dat hij alleen maar positieve (geen seksuele) herinneringen heeft aan de spelletjes bij zijn oom en dat hij ook bij het 's avonds uit bed halen om hem naar de wc te laten gaan nooit seksuele gedachten heeft gehad (waarbij de Klachtencommissie beseft dat [naam] wel een bedplasser was).

Hoewel de Klachtencommissie zich realiseert dat klager dit anders kan hebben ervaren, is zij van oordeel dat deze handelingen, gezien vanuit een objectieve buitenstaander, geen seksueel misbruik opleveren.

Met betrekking tot de onder 3 genoemde handelingen, het bij aangeklaagde moeten komen voor een zogenaamde 'stotterbehandeling', in een kamer die op slot gedaan werd, zich vervolgens hebben moeten uitkleden, op een eenpersoonsbed hebben moeten gaan liggen, en het vervolgens hebben moeten dulden van strelingen over een (ontblote) arm en bovenlijf, is de Klachtencommissie van oordeel dat zij moeten worden aangemerkt als seksueel misbruik. Dit vindt de commissie des te meer omdat aangeklaagde daarbij, zeker bij een van de keren, een seksueel getinte vraag stelde.

4.3. Er zijn ongeveer vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het tijdsverloop zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken.

De Klachtencommissie heeft bij haar advies het volgende in aanmerking genomen:

Aangeklaagde heeft ontkend seksueel misbruik te hebben gepleegd.

Klager heeft echter op een authentieke wijze en gedetailleerd zijn verhaal verteld.

Daarnaast wordt in de klaagschriften 2008T 2, 1997 T004H en 2012 T 682 eveneens over seksueel misbruik door aangeklaagde gesproken. Met betrekking tot alle drie genoemde klaagschriften is het advies uitgebracht om de klacht gegrond te verklaren.

De Klachtencommissie overweegt daarbij in het bijzonder dat opvalt dat, net als in onderhavig klaagschrift, zowel in klaagschrift 2008 T 2 als in klaagschrift 2012 T682 over seksueel misbruik wordt gesproken, dat net over de rand gaat van strijd met de sociaal-ethische norm. Voorts valt op dat de gebeurtenissen waarover door klagers wordt gesproken wel worden herkend door aangeklaagde (in onderhavig klaagschrift: 's nachts spelletjes doen, misschien af en toe in onderbroek; een test afnemen in een apart kamertje (mogelijk met behulp van inktvlekken)), maar dat slechts daar waar 'mogelijk' sprake zou kunnen zijn van het overschrijden van een grens of seksueel misbruik dit door aangeklaagde ontkend wordt.

De Klachtencommissie acht gelet op het hierboven overwogene de verklaring van klager over het seksueel misbruik door aangeklaagde aannemelijk.

Dat er ook personen zijn die goede herinneringen hebben aan aangeklaagde, doet aan het voorgaande niet af.

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat klager bij aangeklaagde moest komen voor zijn 'stotterbehandeling', dat hij daarvoor naar een kamer moest waar de deur op slot gedaan werd, dat hij zich moest uitkleden, op een eenpersoonsbed moest gaan liggen en dat aangeklaagde vervolgens achter klager ging liggen en hem ging strelen over zijn (ontblote) arm en bovenlijf.

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat dit drie keer is gebeurd en acht voorts aannemelijk dat tijdens een van die keren aan klager werd gevraagd of hij wel eens had gedroomd dat hij helemaal naakt stond vastgebonden aan een paal.

Met betrekking tot het beletten van vragen over de gevolgen van het door klager gestelde misbruik merkt de Klachtencommissie het volgende op.

De Klachtencommissie kijkt bij haar advies in de beoordeling over het al of niet gegrond verklaren van een klacht of er voldoende objectief 'steunbewijs' is dat de verklaring van de betreffende klager ondersteunt. Dit steunbewijs kan bijvoorbeeld een getuigenverklaring zijn, een eerder klaagschrift tegen aangeklaagde of een verklaring van een persoon aan wie klager het misbruik door de betreffende aangeklaagde reeds in een vroeg stadium heeft verteld.

De Klachtencommissie onderzoekt niet in welke mate klager als gevolg van het misbruik psychische of andere problemen heeft ervaren. Dit is voor haar advies over de aannemelijkheid van het misbruik en het wel of niet gegrond verklaren in het algemeen niet van belang. Of de gevolgen die het misbruik volgens klager hebben gehad daadwerkelijk gevolgen zijn van het seksueel misbruik, komt pas aan de orde in de procedure bij de Compensatiecommissie en is slechts van belang voor de toekenning en/of de hoogte van een mogelijke schadevergoeding.

De Klachtencommissie is dan ook van oordeel dat aangeklaagde en zijn raadsman door het beletten van die vragen niet in hun belangen zijn geschaad.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 9 jaar oud. Aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Over (het verzoek van klager om) financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Bisschop van Utrecht de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 21 januari 2014 door mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, drs. Th.M. Bronzwaer en mr. F.J.M. Walstock, leden, bijgestaan door mr. Y. Rikken, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.